

אתרים צלבניים בישראל

CRUSADER SITES IN ISRAEL

כסלו התשס"ז ■ 12/2006 ■ 760

כוכב הירדן

המבצר נקרא בלוואר (BELVOIR) ומובנו יפה־נוף, על שום הנוף המרהיב הנשקף ממנו.

במחצית המאה ה־12 נבנתה חווה מבוצרת שהייתה שייכת למשפחת ולוס (VELOS) הצלבנית מטבריה. היא נמכרה למסדר האבירים ההוספיטלרים ב־1168, אשר בנו במקום את מבצר המרכזי בצפון הארץ – מקום הצופה ושומר על צירי התחבורה המרכזיים באזור. המבצר נבנה על רמה שטוחה, שאפשרה את בנייתו "על פי הספר". תכנונו ובנייתו מאששים את מהות האדריכלות הצבאית.

ב־1187 הטיל צאלאח א־דין מצור על המבצר, שמגיניו עמדו בו בגבורה ונכנעו כעבור שנה וחצי. מאז נותר בשממונו. בראשית המאה ה־19 הוקם עליו כפר קטן.

זהו המבצר היחיד שנחפר עד כה בארץ בשלמותו. החפירה והשימור נעשו על־ידי מאיר בן דב (1966–1968).

מונפור

מבצר זה נבנה בראשיתו כחווה מבוצרת בלב נחל כזיב בגליל המערבי, על צוק סלע מבודד. הוא נקרא מונפור, כלומר ההר החזק.

החווה נרכשה בתקופת הממלכה השנייה על־ידי המסדר הטבטוני, והוסבה למבצר ב־1190. הוא שימש כמרכז המסדר ולמקום מושבם של ראשיו, אליו הועברו ארכיוניהם מעכו הבירה. שמו הוסב לגרמנית "שטרקנברג" (ההר החזק). יתרונו של המבצר היה בחביונו בערוץ נחל כזיב ובניתוקו מסביבתו. הוא לא נבנה בצומת דרכים, לכן מעמדו האסטרטגי היה קטן.

המבצר נחפר בחלקו על־ידי משלחת מוזיאון המטרופוליטן בניו־יורק (1925–1926).

מאיר בן דב, ארכיאולוג

תיאור הבולים

קיסריה – בול נראים החומה המזרחית של קיסריה והחפיר שלמרגלותיה מהמאה ה־13. בחלק התחתון של הבול ובשולב נראה לוחם רגלי יורה בקשת. ליד הלוחם נראה אוהל מגויים. בשולב נראה החותם של העיר קיסריה, ועליו הביצור המזרחי ושער העיר.

עתלית – בול נראים המגדל הצפון-מזרחי והחפיר שלמרגלותיו. בחלק התחתון של הבול ובשולב נראים שני לוחמים בתוך שתי ספינות: בידי האחד חרב ובידי השני מגן, ועליו דמות אריה. בשולב נראה חותם טמפלרי שבו אביר הרוכב על סוס ועוזרו לצידו.

כוכב הירדן – בול נראה השער המערבי של המבצר הפנימי. בחלק התחתון של הבול ובשולב נראה לוחם רגלי המחזיק בידו חרב ומגן. בשולב נראה החותם של ההוספיטלרים הירושלמים.

מונפור – בול נראה המבצר על שלוחת־הר מדרום לנחל כזיב. בחלק התחתון של הבול ובשולב נראית דמות של אביר רכוב על סוס. על שריון הסוס ועל הדגל נראים סמל השושן (Fleur-de-lys). ובשולב נראה מגן ועליו דמות של עיט (סמלם של ההוספיטלרים ולימים – של הטבטונים).

בשנת 1095 הכריז האפיפיור אורבנוס השני בוועידת הכנסייה הקתולית בקלרמון במחוז אוברן שבצרפת על מסע צלב, שתכליתו כיבוש ארץ הקודש וירושלים מידי המוסלמים.

ב־15 ביולי 1099, לאחר מצור של חמישה שבועות, כבשו הצלבנים את ירושלים. הם הכריזו על ממלכת ירושלים (הראשונה), שהתקיימה עד 1187, עת נכבשה על־ידי צאלאח א־דין.

שנים ספורות לאחר מכן נחת חיל צלבני חדש בחופי הארץ והחל במסע כיבושים. למרות שירושלים לא נכבשה – קמה ממלכת ירושלים (השנייה) שבייתה עכו. הייתה זו ממלכה מצומצמת בשטחיה, שידעה עליות ומורדות כתוצאה ממלחמות ומהסכמים. בתקופת הממלכה השנייה חזרה ירושלים להיות תחת שלטון צלבני למשך כ־20 שנה ושימשה כבירתה.

הממלכים החלו לדחוק את הצלבנים מהארץ (1250), ובתאריך 14.8.1291 נטשו הצלבנים את אחרון מבצריהם בעתלית ועברו לקפריסין.

תמה פרשה של כ־200 שנות שלטון צלבני בארץ־ישראל. אחת התוצאות של מסעי הצלב הייתה הקמת מסדרי נזירים צבאיים, שהראשיים בהם: ההוספיטלרי, הטמפלרי, הגרמניה־הטבטוני ועוד.

המצודות והביצורים של הצלבנים

הצלבנים הותירו בארץ־ישראל שרידים מרשימים, ובהם כנסיות וקאפלות, אך יותר מכל – שרידי אדריכלות צבאית של ערים בצורות ומבצרים.

תורת הביצור הצלבני התפתחה על יסוד האדריכלות הצבאית הביזאנטית־מוסלמית (של הימים ההם) והארמנית. עבור הצלבנים הביצור היה כורח אסטרטגי ראשון בממלה, בהיותם מעטים שהחזיקו שטחי קרקע נרחבים. בסדרת בולים זו מופיעים ארבעה מתוך עשרות מבצרים הפזורים ברחבי ישראל.

קיסריה

עיר נמל מבוצרת על שפת הים התיכון, מנמליה החשובים של הארץ. החפיר למרגלות החומה המזרחית של העיר מדופן בבניית אבן משני צדדי בשל היותו חפור לתוך דיונות שאינן יציבות. תפקידו להרחיק את כלי המצור המשוכללים מחומות העיר, ולאפשר גיחה לקרקעית החפיר דרך פתחי גיחה. בחפיר לא היו מים.

חומותיה של קיסריה נהרסו ובנוו חליפות. על־פי דעת חופריה, הביצור הנראה כיום שייך לימיו של לואי ה־9, שבנה אותם במחצית המאה ה־13 לספירה.

חפירת מערך הביצורים: מ' אבי יונה, א' גב (1960–1964). שחזור השער מעל החפיר והחומה: מ' יפה (1964).

עתלית

מבצר זה נבנה לראשונה בתקופת הממלכה השנייה ב־1218 בסיוע עולי הרגל הצלבניים, ומכאן בא לו שמו – שאטו פלרין (CHATEAU PELERIN) "מבצר הצליינים". הוא נבנה על כף סלע בולט לים. לאחר כיבוש עכו, בירת הממלכה, במאי 1291, החליטו אבירי, בני המסדר הטמפלרי, לנטוש את המבצר, ובאוגוסט 1291 הם עלו על ספינותיהם ועזבו לקפריסין. המבצר נחפר בחלקו על־ידי ס"ג ג'ונס (1935).

Crusader Sites in Israel

In 1095, at a Church council in Clermont in Auvergne France, Pope Urban II announced a crusade aimed at capturing the Holy Land from the Muslims. On July 15, 1099, after a five-week siege, the crusaders captured Jerusalem and declared the establishment of the (first) Kingdom of Jerusalem, which was to last until 1187, when it was captured by Saladin.

Several years later, a new crusader force landed on the shores of Eretz Israel and began a series of conquests. Although Jerusalem was not captured, a (second) Kingdom of Jerusalem was established, with Acre as its capital. It was a diminished kingdom, which experienced ups and downs as a result of wars and treaties. During the era of the Kingdom of Jerusalem, Jerusalem itself was retaken by the crusaders for a period of some 20 years.

The Mamlukes began dispossessing the crusaders from the land in 1250, and on August 14, 1291, the crusaders abandoned the last of their fortresses at Atlit and retreated to Cyprus. With this, a chapter lasting some 200 years of Crusader rule in Eretz Israel came to end. One of the by-products of the Crusades was the establishment of a monastic military network whose main orders were the Hospitalers, the Templars, the German - Teutonic, among others.

Crusader citadels and fortresses

The Crusaders in Eretz Israel left behind impressive remains in the form of churches, chapels and above all archeological remnants of fortified cities and fortresses.

The format of the crusader fortifications was influenced by Byzantine-Muslim and Armenian military architecture of the time. Fortification was a prime strategic necessity for the crusaders, as they constituted a minority in control of vast landholdings.

Four of the dozens of such fortresses that dot the Eretz Israel landscape are featured in this series of stamps.

Caesarea

Caesarea was a fortified port on the Mediterranean, one of the most important in Eretz Israel. The moat at the foot of the eastern wall of the city is lined with stonework on both sides, as it was embedded in unstable sand dunes. Its purpose was to block modern siege equipment from reaching the walls, while allowing sorties to the bottom of the moat through access openings. The moat did not contain water.

The walls of Caesarea were alternately destroyed and rebuilt. Its excavators dated the visible fortifications to the reign of Saint Louis (Louis IX), who rebuilt them in the mid-13th century. The excavation of these fortifications was led by M. Avi-Yonah and A. Negev during 1960-64. The reconstruction of the gate aside the moat and wall was led by M. Yaffe in 1964.

Atlit

This fortress, built in 1218 during the period of the second Kingdom with the help of crusader pilgrims, was called, therefore, Château Pélerins ("the Pilgrims Fortress"). It was built on a rocky promontory jutting out into the sea. Following the capture of Acre, capital of the Kingdom, in May 1291, the Templar knights who held the chateau decided to abandon Atlit, sailing away to Cyprus in August 1291. The fortress was partially excavated by S. N. Jones in 1935.

Belvoir (Kokhav Hayarden)

This fortress was called Belvoir ("beautiful view") because of the panoramic landscape it commands. It originated as a fortified farm that belonged to the crusader Velos family of Tiberias in the mid-12th century. In 1168 it was sold to the Knights Hospitalers order, which used the site to build its main fortress in the northern part of the country, overlooking and guarding the major crossroads in the region. The site, a flat plateau, offered ideal conditions for this purpose. The design and construction of the fortress epitomize the essence of military architecture.

חותמת
אירוע
להופעת
הבול
SPECIAL
CANCELLATION

In 1187, Saladin laid siege to the fortress. Its defenders, resisting bravely, surrendered a year and a half later. The site remained deserted until the early 19th century, when a small village was established there.

The fortress is the only one of its kind in Israel that has been fully excavated to date. The excavation and preservation work was led by archeologist M. Ben-Dov in 1966-68.

Montfort

This fortress was originally built as a fortified farm in the center of the Kziv stream in the western Galilee on an isolated promontory. The name Montfort means in French strong mountain.

The farm was acquired during the second Kingdom by the Teutonic Order and was reconstituted as an impressive fortress. It served as the center of the order and the seat of its leaders, with its archives transferred there from the capital, Acre, and its original name replaced by the German word for strong mountain - "Starkenbergr". Its advantage was its shielded location in the Kziv riverbed, isolated from its surroundings. However, because it was not built at a crossroads, its strategic status was minimal.

Part of the fortress was excavated by an expedition sponsored by New York's Metropolitan Museum of Art during 1925-1926.

Meir Ben-Dov, archeologist

Description of the stamps

Caesarea: The stamp shows the eastern wall of Caesarea and the moat at the foot of it, dating from the 13th century. The bottom part of the stamp and the tab show a foot soldier shooting an arrow from a bow. An encampment tent is visible near the archer. The tab shows the seal of the city of Caesarea depicting the eastern fortification and the city gate.

Atlit: The stamp shows the northeastern tower and the moat at its base. The bottom of the stamp and the tab show two soldiers in two ships, one holding a sword, and the other a shield decorated with the figure of a lion. The tab also shows the Templar seal depicting a knight on horseback with his attendant at his side.

Belvoir (Kokhav Hayarden): The stamp shows the western gate of the inner fortification. The lower part of the stamp and the tab show a foot soldier armed with a sword and shield. The tab also shows the seal of the Jerusalem Hospitalers.

Montfort: The stamp shows the fortress on a mountain range south of the Kziv stream. The bottom part of the stamp and the tab show a knight mounted on a horse. A fleur-de-lis design is visible on the horse's armor and on the flag. The tab also shows a shield bearing the likeness of an eagle, symbol of the Hospitalers and later of the Teutons.

Issue: December 2006

Designer: E. Weishoff

Stamp Size: 30.8 mm x 40 mm

Plate no.: 662 (2 phosphor bars)

663 (2 phosphor bars)

664 (2 phosphor bars)

665 (2 phosphor bars)

Sheet of 8 stamps

Tabs: 4

Printers: E. Lewin-Epstein Ltd.

השירות הבולאי - טל: 03-5123933

שדרות ירושלים 12, תל-אביב יפו 68021

The Israel Philatelic Service - Tel: 972-3-5123933

12 Sderot Yerushalayim, 68021, Tel-Aviv-Yafo

www.israelpost.co.il - e-mail: philiserv@postil.com